

Losonczi Ágnes: Utak és korlátok az egészségügyben

(MTA Stratégiai kutatások. Budapest 1998. pp. 243)

A "Magyarország az ezredfordulón" c. országos program keretében a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott, "Az életminőség tényezői Magyarországon" c. stratégiai kutatások keretében jelent meg Losonczi Ágnes könyve. A szociológus szerző már korábbi kutatásai során is nagyfokú érzékenységgel és hozzáértéssel elemezte az egészségügy és a társadalom bonyolult kapcsolatrendszerét, hatásmechanizmusát valamint ezek változásait. A most megjelent könyv azonban több szempontból is hiánypótló. A kötet a társadalmi jelenségek oldaláról próbálja feltárni a magyar egészségügyi rendszer válsághelyzetének összetevőit. Választ keres -többek között- arra, hogy a közel- és régmúlt milyen mértékben tehető felelőssé a kialakult helyzetért. Szociológiai szempontból elemzi, hogy a magyar társadalmi fejlődés során milyen tényezők játszottak szerepet az európai összehasonlításban is különösen rossz morbiditási és mortalitási helyzet kialakulásában. A kötet négy nagyobb fejezete, valamint a hozzákapcsolódó 102 jegyzet és részletes, mind a hazai, mind pedig a nemzetközi szakirodalom színe - javát felsorakoztató irodalomjegyzék szakaszokra bontva elemzi, hogy mi történt az "egészség ügyében" a szocialista rendszer deklarált megszűnése óta.

Az első fejezet ("Egészségügyi válság, romló népegészség") két, egymástól ugyan elkülönült, de szervesen összetartozó, részben vizsgálja a mai állapothoz vezető út kezdeti szakaszát, annak elemeit és összefüggéseit. Ismerteti a fejlett ipari országok egészségügyi rendszerét, és annak gondjait valamint az ebből ránk háruló problémákat. Korrekt és átfogó elemzést ad az "általános, egyenlő, ingyenes" szocialista egészségügyi ellátásról, annak vívmányairól és hátrányairól. A fejezet második része a népegészség állapotával foglalkozik. Összehasonlítja az Elbától keletre és nyugatra fekvő országok népmozgalmának főbb mutatóit és igyekszik magyarázatot találni a számok mögött meghúzódó összefüggésekre. A fejezet talán "legmerészebb", de ugyanakkor egyik legértékesebb részében kísérletet tesz a szerző a romlás okainak indoklására. A szociológus szerző "egy társadalmi értelmezési kísérlet" alapján -többek között- így ad választ saját kérdéseire: "A társas támogatás az ember elemi szükségletei között számon tartott elsőrendű védelmi rendszer (social support), s hiánya különféle megbetegedésekhez vezet. A többiek léte és az együttélés társadalmi támasza

jelentheti azt a védelmet, ami az ember egészségének és biztonságra törekvésének az alapja lehet"

A második rész ("Az átalakulás induló reménye - változások, viták, viharok") az egészségpolitikai útkeresésekről szól. Megismerhetjük a rendszerváltozás kezdetén zajló eseményeket, összehasonlítást kaphatunk az egyes pártok programjaiban levő hasonlóságokról és különbségekről. Kronologikus rendszerben áttekinthetjük az egészségügy átalakítására tett intézkedéseket 1989 és 1997 között.

A harmadik részben ("Tettek és ideológiák - a konzervatív-keresztény kormány") megismerhetjük az Antall-kormány törekvéseit az egészségügyi intézményrendszer átalakítására, így többek között a háziorvosi szolgálat bevezetését előnyeivel és hátrányaival. Az abortuszvita kapcsán jól nyomon követheti az olvasó az 1990-94 évek közötti törvénykezés menetét, a viták és az azokhoz kapcsolódó beavatkozások történetét.

Az utolsó fejezet ("Kényszer és módszer - a szocialista-liberális kormány) a Horn-kormány négy esztendeje alatt történt változásokról szól, melyek középpontjában az anyagi helyzet szülte kényszermegoldások állnak. A fejezet végén "swot-analízishez" is méltó részletes képet ad Losonczy Ágnes a rendszer összetevőiről. Elemzi annak hiányosságait, értékeit és az ezekben rejlő lehetőségeket. A fejezet végén felteszi a kérdést, hogy "van -e további út?", majd a könyvet így zárja: "...egy jámbor kutató, aki a jelen megértésének és megértetésének nehézségeivel küszködik, de a jövőbe látás nem szakmája, az elemzés után megáll és csak csendben fohászkodhat, remélve, hátha erre a területre is érvényesíteni lehetne az orvoslásban ismert tanult óvást, hogy: "nil nocere", "legalább ne ártsunk, ha segíteni nem is mindig tudunk". Ezek után az olvasó leteheti ezt a valóban sokszempontból hiánypotló könyvet és elgondolkozhat azon, hogyan lehetséges az, hogy bár egészségesek vagyunk, mégsem érezzük jól magunkat ezekben a bizonytalan körülményekben. A könyvben benne van a megoldás, csak figyelmesen el kell olvasni és akkor megtaláljuk!

Dr. Izsák Éva
tud. főmunkatárs
MTA RKK NyUTI